

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики
Центр українсько-європейського наукового співробітництва

Науково-практична конференція
Захід присвячений пам'яті професора Г. І. Волинки
та 75-річниці від Дня народження, а також приурочений
до 190-річниці Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова

V АКАДЕМІЧНІ ЧИТАННЯ ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРА Г.І. ВОЛИНКИ: ФІЛОСОФІЯ, НАУКА ТА ОСВІТА

1 травня 2024 року

¹²⁵⁶
1996
LIHA-PRES

¹²³³
Львів – Торунь
Liha-Pres
2024

Склад оргкомітету з проведення науково-практичної конференції:

голова організаційного комітету – **Андрущенко Віктор Петрович**, ректор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, академік НАПН України, член-кореспондент НАН України, доктор філософських наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України;

заступник голови організаційного комітету – **Вернидуб Роман Михайлович**, проректор з навчально-методичної роботи Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор філософських наук, професор;

заступник голови організаційного комітету – **Драпушко Ростислав Григорович**, проректор з науково-педагогічної роботи (адміністративно-господарська діяльність) Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат філософських наук, доцент;

заступник голови організаційного комітету – **Торбін Григорій Мирославович**, проректор з наукової роботи Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор фізико-математичних наук, професор;

заступник голови організаційного комітету – **Русаків Сергій Сергійович**, директор Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат філософських наук, професор;

заступник голови організаційного комітету – **Гончаренко Катерина Сергіївна**, в.о. завідувача кафедри філософії Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат філософських наук, доцент;

відповідальний секретар – **Глушко Тетяна Петрівна**, заступник директора з наукової роботи та міжнародних зв'язків Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор філософських наук, професор;

члени організаційного комітету:

Андрущенко Тетяна Іванівна – завідувач кафедри етики та естетики Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор філософських наук, професор;

Вашкевич Віктор Миколайович – завідувач кафедри соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор філософських наук, професор;

Розова Тамара Вікторівна – завідувач кафедри філософської антропології, філософії культури та культурології Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор філософських наук, професор;

Бондаренко Віктор Дмитрович – завідувач кафедри богослов'я та релігієзнавства Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор філософських наук, професор;

Кравченко Петро Анатолійович – декан факультету історії та географії Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, професор кафедри філософії, доктор філософських наук, професор;

Васильєва Ірина Василівна – завідувач кафедри філософії, біоетики та історії медицини Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, доктор філософських наук, професор;

Дротянко Любов Григорівна – завідувач кафедри філософії Національного авіаційного університету, доктор філософських наук, професор;

Віхляєв Михайло Юрійович – директор Центру українсько-європейського наукового співробітництва, доктор юридичних наук, професор;

Василенко Вікторія Станіславівна – заступник директора з навчально-методичної роботи Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, старший викладач кафедри богослов'я та релігієзнавства.

П 96 V Академічні Читання пам'яті професора Г. І. Волинка: філософія, наука та освіта : науково-практична конференція (1 травня 2024 року) / за ред. : Андрущенко В. П., Русакова С. С., Гончаренко К. С. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. – 184 с.

ISBN 978-966-397-381-4

У збірнику представлено матеріали науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті професора Г. І. Волинка та 75-річчю від Дня народження, а також приуроченої до 190-річчю Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (1 травня 2024 року).

УДК 082.2:[101+001+37](062.552)

© Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2024

© Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 2024

© Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики, 2024

ISBN 978-966-397-381-4

© Українсько-польське наукове видавництво «Liha-Pres», 2024

достеменного/наукового творення реальності. Драма, яку проживає «політика істини» та яка полягає в тому, що ця вона виявилася нижчою в ієрархічній структурі поряд з «політикою сили», може бути вирішена завдяки тому, що «політика істини» нарешті вийде з тіні та буде приймати безпосередню участь в творенні того простору в якому їй згодом доведеться існувати та провадити свої ж ідеали.

Література:

1. Бадью А. Похвала політиці (Бесіди з Од Ланслен). Статті та виступи. Київ : Ніка-Центр, 2019. 224 с.
2. Гарман Г. Політика істини, сили і проживання. Переклад. *Україна модерна*. 2024. Вип. № 26. С. 193–202.
3. Oakes G. The politics of truth reconsidered: C. wright Mills as radical social theorist. *Journal of classical sociology*. 2014. Vol. 14. P. 253–265.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-381-4-28>

ПОЛІТИЧНЕ ЯК МОДУС ЛЮДСЬКОГО ІСНУВАННЯ

Гречкосій Р. М.

докторант кафедри філософії

*Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Очевидним є той факт, що існує відмінність між поняттями «політики» та «політичного». Відтак, політика є абстрактною формою суспільних взаємозв'язків, якій властиво бути ідеологічно забарвленою. Політичне ж є більш точковим та індивідуальним, що «базується на конкретному досвіді» [1, с. 13]. Принаймні так схильна вважати Ханна Арендт. Якщо політика по відношенню до кожної окремої людини є не чим іншим, як «нікчемною малою величиною», яка завдяки власній «ідеологічній аморальності» виступає побічним ефектом людського буття, то політичне радше є модусом самого людського існування. Спробуємо пояснити дану думку.

Політика завжди є заданою системою координат, що втягує людину в своє поле та схиляє до потреби грати за власними правилами. Політичне ж виступає деякою здатністю людини до критичного та рефлексивного осмислення проблем, які постають в суспільному

поступі. Так розвинене почуття полічного здатне до такого комбінування міжлюдських відносин, що можуть призвести до формування дієвої політики нового типу. Де функціонує ідеологічно ангажована політика, там панує хаос суперечностей. Людина, яка може вирощувати та формувати своє індивідуальне політичне, здатна проявляти його у множинності змінних та відмінних політичних модусів.

Тут варто завважити, що прояв полічного виявляється у публічному просторі і цей прояв може виражатися через постійні суперечки. Крайні є неукним явищем, що повсякчас постають на шляху до отримання певного результату. І тут буде суцільним безглуздом вважати, що ці суперечки, бодай колись, здатні призвести до консенсусу. Кожне вираження полічного – це окрема думка, яка в суголосності інших політичних думок формує континуум суспільної думки, яка вкрай важлива на шляху до вирішення спільних проблем.

Людина може вважати себе поза політикою, але вона не може знаходитися поза політичним. В «Становищі людини» [2] Ханна Арендт зазначає, що людина здатна до того аби організуватися політично, вступати в співдію з різними соціальними групами, які є спільнотами вільних людей, що переймаються суспільними проблемами. Політичне завжди виражається вільно. Воно діє та здатне бути новим початком: новою точкою відліку в творенні політики. Слід зазначити, що Ханна Арендт не є прихильницею ідеї про те, що політика знаходиться над людськими взаємозв'язками і дається їй як певне поле обумовленої необхідності. Філософія висуває твердження, що «справжня політика» твориться в просторі свободи міжлюдської активності. Відтак комунікація, дискусія, суперечки виражають політичне тоді, і лише тоді, коли вони є вільними та залучаються заради встановлення свободи.

Власне тут ми маємо завважити ще на одному не менш важливому аспекті у розумінні полічного. Постульований принцип полічного як модусу людського існування може бути закладено ще в арендтівські «*vita activa*» та «*vita nova*». Адже будучи даним від народження політичне здатне породжувати дещо нове, а життєва сила активної дієвості здатна на ствердження її діяльного життя. Поль Рікер вважав, що в нетоталітарному світі політичне додає людині сили для того аби «віднаходити в собі ресурси для опору та відродження» [3, с. 10]. Та для того аби явити суспільству чи спільноті свою дієву славу, людина має свідомо поставитися до суспільно-політичної дійсності та осмислити її. В такому разі, це додасть чіткості її виявленню та не зведе все до банальних балачок «за політику».

Література:

1. Арендт Х. Джерела тоталітаризму. Київ : Дух і літера, 2005. 584 с.
2. Арендт Х. Становище людини. Львів : Літопис, 1999. 254 с.
3. Рікер П. Навколо політики. Київ : Дух і літера, 1995. С 10.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-381-4-29>

СУЧАСНА ЦІННІСНА КРИЗА

Задорожний В. А.

студент IV курсу факультету філософії

*Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Ціннісна криза є результатом взаємодії різноманітних глобальних процесів, котрі охоплюють соціокультурні, економічні, та технологічні аспекти життя людини. Вона виражається через, певну, невідповідність між традиційними цінностями та викликами сучасності, які зумовлюють переосмислення моральних і етичних норм.

Сучасна ціннісна криза відображає фундаментальні зміни в системах цінностей, які історично формувались у рамках культурних, соціальних, і економічних структур. Це явище характеризується деконструкцією традиційних ціннісних орієнтирів та емерджентністю нових форм ціннісної орієнтації, які відображають зміни в соціальному контексті та переоцінці існуючих ідеалів.

Однією з ключових ознак сучасної ціннісної кризи є культурний релятивізм, який викликає занепокоєння з приводу оцінки загальноприйнятих моральних норм та етичних принципів. Це відображається у зростанні суб'єктивізму та індивідуалізму, що зумовлює падіння авторитету традиційних ціннісних систем [2].

Друга ознака – це посилення технологічної домінанти у суспільному житті. Швидкий розвиток технологій та їх інтеграція у повсякденне життя веде до формування нових видів взаємодії та комунікації, що впливає на зміну ціннісних пріоритетів, зокрема зсув у бік гедонізму та консюмеризму.

Останнім аспектом є глобалізація, що викликає перетворення ціннісних структур на міжкультурному рівні. Глобалізація зумовлює